

BOOKA.

Knjiga **104**

RUMENA BUŽAROVSKA
NIKUDA NE IDEM

Naslov originala

РУМЕНА БУЖАРОВСКА

НЕ ОДАМ НИКАДЕ

Copyright © Румена Бужаровска, 2018

ZA IZDAVAČA
Ivan Bevc
Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Kapetan Mišina 8

office@booka.in

www.booka.in

PREVOD SA MAKEDONSKOG

Irena Šentevska

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA

Borka Slepčević

PRELOM

Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA

Jelena Šušnjar

ŠTAMPA

DMD Štamparija

Beograd, 2019.

Tiraž 2000

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

NIKUDA NE IDEM
RUMENA BUŽAROVSKA

VAZA

Da im dođemo u novi stan, tako su nam rekli Tanja i Kire. „Uselili smo se prošle nedelje i skoro sve je završeno“, govorila je Tanja preglasno, pa sam morala da držim slušalicu malo dalje od uva. Kire je nešto dobacivao iz pozadine. E, to me najviše nervira – kad pričam s nekim telefonom, a neko treći neprestano melje, i baš ga briga šta ja govorim. „Neka dođu ranije, pre nego što padne mrak!“, vikao je Kire, a Tanja mi je zatim to isto glasno ponavljala. „Dođite oko sedam, pre nego što padne mrak!“ Nino je sedeo do mene i rešavao ukrštene reči. Munula sam ga laktom, prevrnula očima, a on je slegnuo ramenima i glasno izdahnuo kroz nos. „Dobro, dogovoreno“, odgovorila sam Tanji i požurila da prekinem vezu.

„Uf!“, uzdahnula sam, „probi mi bubnu opnu. Čuo si, jel-da?“ Nino je klimnuo glavom. „To je sutra. Bože, kako mrzim ovakve stvari. Treba nešto da im kupimo.“

„Baš i nismo nešto pri parama“, rekao je Nino ne skidajući pogled sa ukrštenih reči. Navrh nosa stajale su mu naočare za blizinu koje je kupio na pijaci pre mesec dana. Nosio ih je samo po kući, zato što nije hteo da prizna da stari.

„Znam“, rekla sam misleći na hiljadarku koju uvek čuvam u bočnom džepiću tašne u slučaju da mi dođe da izađem ili da sebi nešto kupim. A uvek imam i trista evra na posebnom

računu u banci. Nikad ne znaš šta može da ti se desi. Nino ne razmišlja o tim stvarima. Ponekad pomislim da sigurno zna da imam nešto sa strane, pa je opušten zato što pretpostavlja da su te pare za nas dvoje, za ne daj bože, za neku nevolju. „Moraćemo da se stisnemo dok ne stigne plata.“ To je značilo da zbog poklona za Tanju i Kireta nekoliko dana treba da jedemo krompir-čorbu, sočivo ili pasulj i da nećemo moći da izlazimo na kafu ili pivo, iako počinje vikend. Nećemo moći ni da zovemo ljude u goste, sem ako sami ne ponesu alkohol – ali u ovim godinama već nas je bilo sramota da prijateljima govorimo da sami donose piće. A ni oni nisu nešto pri parama. Ponekad mi se činilo da jedva čekaju da ih pozovemo kod nas.

Ćutali smo neko vreme. „Ništa, otići ćemo da im kupimo nešto. Moramo.“

„Moramo?“, pitao me je Nino. Oduvek me je živcirala ta njegova ravnodušnost spram društvenih rituala.

„Da, *moramo*. Možemo sutra pre polaska da svratimo u JYSK“, rekla sam mu, znajući da se radi o skupoj prodavnici. Ali mnogo sam želela da odem tamo i da se istripujem da ću i ja nekada kupovati za sebe te perjane jastučice, te šarene prostirke, te elegantne kompletiće držača za sapun i četkice za zube koje ne bih imala gde da zakačim i koji bi mi klizali niz iskrivljeni lavabo.

„Znaš li šta im treba?“, pitao me je nezgrapno urezujući velika slova u ukrštene reči, slova koja vrludaju i koja je ponekad penkalom precrtavao tako žustro da bi probušio hartiju. Ježim se od tog zvuka. A i od tog njegovog groznog rukopisa.

„Otkud znam šta im treba. To nikad nisam mogla da shvatim. Ideš kod nekog u novi stan i treba nešto da odneseš. Nemaš pojma šta, zato što ne znaš kakav je stan. Da ih pitaš šta im treba, glupo je, zato što ti neće reći. Ništa nam ne treba!,

lagaće te. Debilna makedonska posla, lažna skromnost“, rekla sam ljutito.

„Mhm“, rekao je Nino i podigao pogled, što je značilo da se slaže sa mnom. Zatim je skinuo naočare i zamislio se. „Da“, rekao je i začutao. Baš dugo mu je trebalo da smisli šta će da kaže. Na početku naše veze ta njegova odmerenost u svakoj rečenici oduševljavala me je kao čista suprotnost onome što ja radim: sve izlanem i pre nego što smislim šta ću reći. Ali posle nekoliko godina te pauze između onoga što misli i onoga što govori počele su da mi idu na nerve. „Da“, ponovio je. „Sećaš li se kad smo se uselili ovde? Tom i Lidija su nam doneli vazuu.“

I oboje smo se zagledali u vazuu. Nije bilo teško, u tako maloj dnevnoj sobi kao što je naša, gde je glavni zid zabarikadiran belim, kvadratnim ormarićima s ružnim smeđim ručicama. Na onih nekoliko mesta gde su se ručice otkaçile, popadale i pogubile se, po dve rupice od šrafova izgledaju kao svinjske njuškice. Neka krila su iskrivljena i tu se vidi kako iz njih štrče vlakna stare iverice. Na dva mesta arhitekta ovog skladišnog zida dizajnirao je police na kojima nam stoje knjige. To su knjige iz našeg detinjstva, u srpskom prevodu, uglavnom kompleti koje smo oboje doneli od kuće. Nemamo mnogo novih knjiga. Često ponavljamo da su prevodi na makedonski toliko loši, a knjige na srpskom toliko skupe, da ionako nemamo šta da čitamo. Ranije su na policama bila i staklena krila, ali od kada su se stakla polomila, gazda ih je samo uklonio nadajući se da ceo ansambl neće izgledati krezubo. Nasred zida nalazi se jedno veliko udubljenje namenjeno televizoru. Naš televizor je mali – mada je dovoljno velik za tako malu sobu – pa smo do njega stavili vazuu koju smo dobili od Toma i Lidije, nešto najlepše što imamo u kući.

To je jedna grčka amfora klasičnog tipa – ne od onih tananih i izduženih, već od onih koje su više zaobljene. Manja je od amfora koje gledamo po muzejima. I nije smeđe boje, na njoj nema tipičnih grčkih motiva, već je iz daljine posmatrana jarke tamnozeleno boje, a iz blizine se vidi da je izrađena u različitim nijansama zelene boje. One se prelivaju jedna u drugu kroz teksturu sitnih pukotina zbog koje površina vaze izgleda neravna, kao kamen. Gledanje u tu vazu deluje na mene umirujuće. Često i dok gledamo TV bacam pogled na nju. Ponekad se prisetim Toma i Lidije, i nešto nežno mi prostruji između grla i želuca.

Možda mi se to dešava zbog njihovih parfema. Nisu bili previše napadno namirisani, ali svaki put kada bi Lidija zamahnula maramom ili pak kad bi se Tom približio, zapljusnuo bi me taj miris: kod njega malo oštrije, ali ipak svež, kod nje s malo cvetnijom notom, više kao miris skupe kreme za ruke. Lidija je mirisala na sve tetke s lakiranim noktima i zveketavim narukvicama koje su nam dolazile u goste kad sam bila mala, koje su me mazile po kosi i štipkale za obraze. A u Toma nije bilo teško zaljubiti se, zbog njegovog tamnog tena, svetlozelenih dužica jasno ocrtanih u smeđem krugu i dugih nogu koje je ukrštao kao žena, ležerno oslonjen na kuk, dok se jednom vretenastom, mišićavom rukom naslanjao na kauč ili fotelju, a u drugoj sve vreme držao cigaru.

Jade-coloured, tako je rekla Lidija kada je izvadila vazu iz kutije i dala nam je. Žad. Nisam znala tačno kakvu boju ima žad, ali dopalo mi se i ime kamena i način na koji je opisivao boju. *A housewarming gift*, rekao je Tom hrapavim glasom. *Bat dis iz not aur apartment, vi ar ounli renting*, počeo je da se pravda Nino, s tvrdim slovenskim akcentom kojeg se uopšte nije stideo. *It's a start*, ohrabrujući nas je pogledala Lidija, pružajući mi poklon. Prsteni od grubog zlata na njenim tankim, mišićavim

prstima pijanistkinje još više su isticali dubinu zelene boje te vaze. Na mom slabom, nepravilnom engleskom kojim sam pokušavala da imitiram savršen izgovor Toma i Lidije, znajući da previše naglašavam vokale i da ponekad umesto „th“ izgovoram „d“ ili „t“, zahvalila sam im opaskom da je ovo naše domaćinstvo privremeno, dok ne stanemo na noge s poslom, dok se ne reše neke porodične situacije s nasledstvom. Oni ništa nisu rekli, normalno, budući da sam zašla u vode koje su previše lične, u koje ovako prefinjeni Englezi kao što su Tom i Lidija ne žele da zalaze, barem ne dok su trezni. Ispalo je da se ja pravdam više nego Nino. Zbog toga što mi je bilo neprijatno, čak sam i produžila da se pravdam: da je stan premali za nas, da je star, ali je na dobroj lokaciji...

„Da, fantastična lokacija!“, prekinuo me je Tom da bi promenio temu.

„A koju ćemo lokaciju dodeliti ovoj prelepoj vazii?“, iznenadio me je Nino time što je ponovo skrenuo pažnju na poklon koji su gosti doneli. Prelaz je bio elegantan, neuvredljiv. Bila sam mu zahvalna. Ali to je trajalo kratko, pošto je naveo Toma i Lidiju, i nas povrh toga, da razgledamo naokolo i shvatimo da smo okruženi ormarićima. Da sedimo na kauču i dve fotelje s navlakama koje kriju da su fotelje stare i rasporene, da se između njih nalazi stočić pohabanih uglova i s krugovima od čašâ, i da je toliko tesno da jedva ima mesta za naše noge.

„Naći ćemo joj mesto“, rekla sam, a Lidija je dodala „možete je staviti i u spavaću sobu“, ne znajući da nemamo spavaću sobu i da spavamo na dvosedu koji jedva otvaramo pošto stočić moramo da naguramo u ćošak sobe, do fotelje. Nisam htela da joj objašnjavam da nemamo sobu za spavanje, pa sam se pretvarala da ne čujem šta je rekla. Pitala sam: „Da li je iz Grčke?“

Da, vaza je bila iz Grčke. Kupili su je u nekoj „savršeno šarmantnoj“ prodavnici u nekom seocetu, od onih s belim kućicama i plavim ćepencima, gde sardele vise s tesnih balkončića, sa uskim, krivudavim kaldrmisanim ulicama, s kafanicama po skrivenim trgovima gde čovek može da naruči domaće slatko i čašu hladne vode. Vazu je izradila neka lokalna, ali međunarodno priznata umetnica. „Ima sertifikat, možete da pročitate“, ubacio se Tom menjajući temu jer je želeo da nam priča o njihovom krstarenju po grčkim ostrvima. O svežoj hobotnici koju su jeli. O delfinima koji su skakali pored njihove jedrilice. O prozirno čistoj vodi usred mora gde možeš da se kupaš go i gde je voda skoro pa sluzava od soli, i liže ti telo („Vodi ljubav s tobom!“, povikala je Lidija i zatvorenih očiju glavom načinila krug, takoreći erotski). O majušnim selima čarobne lepote. O dobroti meštana. O seoskim specijalitetima koje su probali. „Kakva musaka!“, uzdahnula je Lidija. „Svetlana pravi neverovatnu musaku“, prekinuo ih je Nino, ustajući. Već su bili kod nas desetak minuta, a nismo im ponudili ništa za piće. „Ali za večeru imamo samo meze, uz hladnu domaću rakiju ili domaće belo vino“, rekao je Nino, i malo se pogrbiio dok je nudio ove „domaće specijalitete“, kako su kasnije Tom i Lidija nazvali paradajz, papriku, urdu, sir i alkohol koje je Nino doneo iz sela svog ujaka. „Pa kad sam već tu, nemam nameru da konzumiram viski ili da jedem morsku ribu“, govorila je Lidija jedući papriku. Čak je i paprika delovala elegantno među njenim prstima.

Jednom smo je slušali kako svira. Nije držala koncerte već neko vreme, ali zbog njenog boravka ovde s Tomom, koji je istoričar umetnosti i koji je došao kao univerzitetski istraživač, pristala je da svira recital. I pored Nina, ne razumem se u klasičnu muziku, a realno je ni on ne voli previše, iako

svira u orkestru Nacionalne opere i baleta. Ali svejedno su me očarali pokreti njenog tela dok svira – lelujavih lakata, zatvorenih očiju, izvijala je leđa u ritmu muzike i slobodno se kretala ponekad i u krugovima, glasno disala kroz nos i zabacivala glavu napred, dok su joj svilenkasti srebrni pramenovi kose padali po licu. A prsti su joj bili najfascinantniji – snažni i koščati, i brzi kao nožice pauka. Toliko me je Lidija pokrenula i uzбудila da sam jednom zapljeskala kad nije trebalo. „Šššš!“, opomenula me je jedna starija gospođa koja je sedela do mene, ljutito me zagledavajući. Sedeli smo u prvom redu, i Lidija me je sigurno primetila. Da ne govorimo o Tomu. Mnogo me je bilo sramota.

Sve vreme me je bilo sramota dok smo sedeli u našoj sobici sa ormarićima. Nino kao da se nije potresao. Točio je sebi rakiju i znojio se, pošto je postalo mnogo zagušljivo. Otvorili smo vrata od balkona, kao i vrata minijature kuhinje, ali ipak nismo mogli da napravimo promaju. Postalo je toplo i zadimljeno, pošto smo svi pušili – ja više nego obično, jer sam bila uznemirena zato što sam dočekala Toma i Lidiju u ovakvim uslovima. Stalno sam pokrivala stopalom jednu fleku na tapisonu koja je izgledala kao da je od zakorelog kečapa. Nisam je ranije primetila, ne znam kako. Počela sam da mislim da nije trebalo da pozovemo Toma i Lidiju kod nas. Ali nismo imali para, a hteli smo da se družimo s njima. Laskalo nam je što su baš nas primetili među svim parovima, među svim ljudima u Skoplju s kojima su mogli da se družu. Laskalo nam je što žele da pijanče s nama, da nam pričaju priče iz svoje blistave i uzbuđljive prošlosti. Laskalo nam je što žele da im budemo publika. Laskalo nam je i kako izgledaju, i kako mirišu: visoki, vitki, u beloj, lelujavoj odeći koja im ocrtava mišićava tela i ističe novu bronzanu boju na zategnutoj, glatkoj koži.

Ali ni mi ne izgledamo tako loše. Možda nam stan izgleda užasno, pošto nemamo para da kupimo nov, ali zato izgledamo besprekorno, naročito ja. Čak i dok sam stopalom krila fleku od kečapa na tapisonu, bila sam svesna da mi je peta mekana kao u bebe, da mi nalakirani prstići liče na šumske jagode, da mi sandale savršeno ističu tanka, graciozna stopala. Bila sam sigurna da i mi mirišemo dobro. Da je neko ušao u sobicu, osetio bi svežu mešavinu naša četiri parfema zajedno s dimom od cigara; ali Nino je već počeo da se znoji. Na čelu su mu se pojavile kapi znoja, a ispod pazuha se stvarale vlažne fleke. Bio je pijan i počeo je da zapitkuje i govori više nego što je trebalo.

„Hoćemo li u narednih nekoliko godina da zaradimo da kupimo veći stan. Hteli bismo da imamo decu. Radimo na tome“, rekao je, gledajući u mene razroko, pogledom mutnim od rakije.

Da, već dve godine smo imali seks bez zaštite, ali ništa se nije dešavalo.

I Tom je rešio da pređe granicu i da se ispovedi.

„Ni mi nemamo decu. Ne znamo zašto. Tako je htela priroda. Nismo proveravali“, rekao je, teatralno povukavši dim iz cigare. Zabacio je glavu unazad tako da mu se još više istakla jabučica na grlu.

„Neki ljudi su toliko bezobrazni da te *direktno* pitaju šta nije u redu s tobom jer nemaš dece. Jednom posebno drskom paru sam odgovorio: psihički ili fizički?“

Negodujući smo začutili. Videla sam da Nino postaje preosetljiv, takav je uvek kad se napije. Pljesnuo je dlanovima kolena, kao da se osmelio da konačno uradi nešto veliko: „Mogu li da vam odsviram nešto?“ Tom i Lidija su se bolje namestili u želji da pokažu zadovoljstvo i uzbuđenje. „Pa svakako, kako nam ranije nije palo na pamet, biće

nam ogromno zadovoljstvo“, govorili su naizmenično. Nino je izvadio violinu iz futrole koja je stajala iza vrata. „Nešto tradicionalno“, rekao je, i ostavio prostora da Tom i Lidija zadovoljno uzdahnu, pa je zaszvirao neku svoju, džeziranu verziju „Kaži, kaži, libe Stano“ dok su mu se u uglovima očiju sakupljale suze. Za moj ukus, ta pesma je prespora i previše tužna, a što se tiče njegovog aranžmana, nekako je bio prenakičen, da ne kažem kafanski. Ali to nije smetalo Tomu i Lidiji koji su mu oduševljeno aplaudirali na kraju izvedbe. *about a kapl vič kent hev kidz, počeo je da objašnjava. D men sez tu d vumen: du ju nid eniting? Mani or klouts? Ši sez, nou, aj hev evriting, bat aj dont hev čajld. D men sez tu d vumen: ajm going tu gou tu Gris and gečju golden čajld. Ši sez, golden čajld kent kol mi dir mami. Veri sed.*

Heartbreaking, rekla je Lidija, prinoseći ustima čašicu raki-je, pri čemu je kucnula zub. *Ouch*. Tom je pak, nenamerno, lupio svojom čašicom po stolu i prekrpio lice dugim dlanovima. „O, o, o“, plačljivo je zastenjao. Svi smo znali da će zaplakati, pošto je to obično činio kad mnogo popije. Jednom je plakao zbog cunamija u Indoneziji, a najviše se isplakao zbog rata u Bosni. Nije mu bilo jasno šta nije u redu s ljudskim rodom. Tvrdio je da se svet raspada, da dolazi apokalipsa. *Things fall apart! The centre cannot hold!*, vikao je, a ja sam tek kasnije saznala da citira poznatu pesmu jednog irskog pesnika, zaboravila sam mu ime. *To make a child a man, a man a child!*, povikao je nekoliko puta, pompezno, kao da se radi o poznatom i bitnom citatu. Lidija ga je pogledala s razumevanjem, a ja i Nino nismo rekli ništa. Tom i Lidija su znali toliko stvari. Bili su izuzetno obrazovani, ljudi širokih pogleda koji su videli sveta. Ljude kao što su oni mi nismo poznavali. Pili su malo više nego što je uobičajeno, ali smo i Nino i ja voleli da potegnemo. Lidija je počela da mazi Toma po vratu, a on je

držao glavu u rukama u slatkom, nadahnutom očaju. Bilo je lepo gledati izliv takvih osećanja, a još lepše gledati kako Lidija mazi Toma, i kako on polako počinje da se privija uz nju, kako polako naslanja glavu na njenu dojku, kako počinje da trlja lice uz nju, kako je drugom rukom grčevito hvata za struk, a zatim mu ruka putuje naviše u istom grču do druge dojke, koju počinje da stiska, dok mu Lidija mrsi gustu pepeljastoplavu kosu. Trljajući se o njene grudi, počeo je da se izvija naviše i da joj ljubi vrat, tiho stenjući. *My darling, my darling, it's okay*, šaputala mu je ona i videla sam kako ga je gricnula za uvo.

Obično kad gledam tuđe intimnosti uživo bude mi mnogo neprijatno. Ali kada sam gledala Lidiju i Toma, uzbudila sam se. Neki topao vetar počeo je da struji u meni. Polazio je od bedara i vitlao kroz dušnik. Nisam mogla ništa da kažem, mislila sam da ću se istopiti. Onda je Lidija rekla da misli da treba da idu. Tom kao da se malo razbudio i počeo je učtivo da nam se obraća, mada mu je glas bio plačan: „Zaista ste bili tako divni domaćini. Bilo nam je tako lepo s vama.“ „Dođite nam opet“, odgovorio im je Nino sanjivim glasom. Ne znam zašto, nije hteo da ustane iz fotelje. Rekao mi je da ispratim goste. Lidija i Tom su se nagnuli i poljubili ga. Ispratila sam ih četiri koraka dalje, ka ulaznim vratima, gde su me oboje istovremeno zagrlili i namirisali svojim parfemima. Tom mi je ostavio i suze na licu. Kad sam zatvorila vrata, nisam htela da ih izbrišem.

Nino je još uvek sedeo na fotelji. Prošla sam pored njega, pošto je to bilo neizbežno u tom prostoru, i on me je zgrabio. Pokušao je da me posadi na sebe. Osetila sam da mu se digao. Počeo je da me liže po vratu, svukao mi je košulju, lizao mi je i stiskao grudi, a zatim me gurnuo na dvosed, jednim potezom skinuo gaćice i ušao u mene. Na početku

sam bila toliko uzbuđena da sam zaboravila na sve, što mi se retko dešava, i sva sam se pretvorila u sluz, kožu, mišić. Ali posle nekog vremena Nino je počeo sporije da se kreće i malko je omlitavio. Uši su mi se probudile. Počela sam da osluškujem ritmično cijukanje dvoseda, zvuk kao u zarđale ljujaške koja u svakom trenutku može da se otkači. Otvorila sam oči i videla sve te ormariće i rupe od šrafova kao prasiće koji nas krišom posmatraju sa svih strana. Baš tada Nino je zastao. „Ukočilo mi se koleno. Bode me neki feder“, rekao mi je. Obuzela me je neka unutrašnja beda kad mi je to rekao, kao da smo u srednjoj školi i jebemo se na krevetu mog brata. „Jebi me na stolu“, rekla sam mu, ne znajući odakle mi je to došlo. Nikad nisam tako govorila. Htela sam da me ščepa i tako odnese na mali sto gurnut uz hodnik koji je predstavljao kuhinju i na kojem su mogle da jedu samo dve osobe. Nije uspeo da me podigne, pa smo se tako polugoli prošetali do stola, tada me je podigao i nesigurno smo produžili sa seksom. Ovog puta rešila sam da ne otvaram oči. Počela sam da zamišljam da je Nino Tom, a da Lidija sedi na dvosedu na kojem smo se malopre jebali, i gleda kako se bakarno Tomovo dupe mrda među mojim nogama. „Prskaj“, rekla sam nešto što nikada nisam rekla, dok mi je niz noge klizilo nešto što liči na šećer, i Nino je opalio u meni. Posle mi se cele večeri povraćalo.

Narednog dana shvatila sam da sam u plodnim danima. Ako je muško, zvaće se Tomislav, rekoh sebi. Ako je žensko, treba da se zove Lidija. Rekla sam to Ninu. Pogledao me je u čudu. „Zašto?“, pitao me. Shvatila sam da nam se po svemu sudeći nisu dešavale iste stvari. „To su lepa imena“, slagala sam, mada Nino nije glup.

Ali nisam ostala u drugom stanju. Ni onda, niti u drugim prilikama kada smo Nino i ja vodili ljubav. Doktori su nas

ubeđivali da je anatomske sve u redu i da ne bi trebalo da ne možemo da „začnemo“. Zato me je posebno nerviralo kada bih po prodavnicama nameštaja nailazila na stvari za bebe: krevete, one visuljke što se kače na njih, plakarčice u bebićim bojama. Ne samo da su me sve te bebeće stvari podsećale na činjenicu da nikako ne možemo da napravimo bebu, a seks nam je zbog toga postajao sve više rutinski i mučan, nego sam shvatala da još uvek živimo u istom stanu s ormarićima i da u tom prostoru baš nikako nema mesta za krevetac. Nema mesta ni za šta.

Verovatno sam i zbog toga dobijala poriv da uđem u deo gde su bili nagurani mali kreveti za decu, prostirke za pod i drugi elementi za dečje sobe, i da ih sve rasturim, da ih razmestim. Taj poriv je bio naprosto nesavladiv. Pa i ovog puta, kada sam otišla u JYSK, pobešla sam među šarene jastučice. Tamo sam se osećala najbezbednije.

Poželega sam da Tanji i Kiretu kupim komplet jastučica – barem da budu u paru, jer nije lepo da se u gostima pojaviš s jednim jastučetom. Ali jedno jastuče (ej, jastučel!) koštalo je 600 denara, a ja sam imala samo 1000. A i nisam htela da im kupim nešto što ja tako žudno želim za sebe. Nisam toliko patila za normalnim kaučom i foteljama koliko za jastučićima kojima bi ih nakitila.

Onda sam se prošetala do posteljine, ne zato što sam očekivala da Kiretu i Tanji mogu da kupim komplet čaršava s jastucima, imajući u vidu da ne znam koliki im je krevet, em to sigurno prevazilazi moj predviđeni budžet, već zato što su naši čaršavi bili ružni. Nino ima neku neobjašnjivu strast prema štraftama i jednom je došao kući sa štraftastom posteljinom kao iz Aušvica i istim takvim Aušvic pidžamama za sebe.

Na kraju sam videla na rasprodaji nekoliko različitih vrsta zidnih satova – neki od njih bili su zanimljivo asimetrični.

Na simboličnom nivou, rekoh sebi, možda i nije tako dobro jednom paru pokloniti sat. Da meni neko pokloni sat, pomislila bih da hoće da mi kaže da vreme prolazi i da starim. „Nek vam sat otkucava“, kao da hoću tako da im čestitam. Ili možda obrnuto: „Provedite čitav vek zajedno.“ Eto, tako ću im reći kada im budem uručivala ovaj moderni časovnik koji pitaj boga da li odgovara njihovom stanu.

Ostalo mi je još 12 denara. Bio je to tako uvredljiv kusur da sam odlučila da ga potrošim. Ušla sam u najbližu prodavnicu cigara i kupila šibice koje koštaju osam denara. Preostale metalne parice kao za inat rešila sam da ispustim za sobom dok hodam. „Gospođo, gospođo! Nešto vam je ispalo!“, rekla su mi dvojica časnih građana. Osvrnula sam se, hladno ih pogledala, a zatim prezrivo uperila pogled u metalni novčić, kao da hoću da im kažem, *eto ti, uzmi ga slobodno*. Čekajući Nina na pešačkom prelazu, palila sam jednu po jednu i spalila sve šibice, puštajući da mi padnu do nogu kad sagore dopola. Kada je Nino stigao, izgledalo je kao da stojim usred male lomače.

Mrzim da se vozim našim autom. Kad idemo na odmor u Ohrid, moram da izdržim tih dva i po sata vožnje u kojima se osećam kao da jašem na otkačenom auspuhu. Ne samo da je bučno, ne samo da sa svih strana duva nepoželjan vazduh, ne samo da ti i creva vibriraju već i unutra neprijatno miriše: na jeftinu, staru plastiku. Naš auto je kao igračka, kao da nije namenjen odraslim ljudima.

Nino je upravo završio s probom u operi. Izgledao je neka-ko zamišljen dok nas je vozio kod Tanje i Kireta.

„Ne interesuje te šta sam im kupila?“, povikala sam zajedljivo da bi me čuo od buke naše kante, koja se još više tresla kad bi udarila u neku od mnogobrojnih rupa na skopskim ulicama.

„A?“ Nino kao da se malo razbudio. „Izvini. Šta si im kupila?“

Izvinio se, ali bilo je kasno. Došlo mi je da ga nekako kaznim. Nije ni primetio da sam napravila simboličnu malu lomaču oko sebe pre nego što je došao da me pokupi. Trebalo je da shvati.

„Pa trebalo bi, je li, da je poklon od nas dvoje, a glupo je da ti ne znaš šta smo kupili, pa da se tamo brukaš.“

„Da, u pravu si“, pokušavao je da me učutka.

„Ajde što nisi došao sa mnom, već te i ne interesuje šta sam kupila.“ Preterivala sam, ali htela sam da vidim dokle mogu da idem.

„Ajde sad, kaži mi šta si kupila, stvarno me interesuje“, rekao je Nino svojim blagim glasom, gledajući ispred sebe tako da sam mu posmatrala profil. On ima izuzetno velik, kljunast i grbav nos. Kad smo se upoznali, to mi je kod njega bilo seksi. Sad mi samo izgleda još dobronamerniji zbog tog nosa, koji mi ponekad ide na živce.

„Jedan sat. Jedan *gotivan* sat. Nadam se da će im se uklopiti u stan. Ako im se ne uklopi, neka ga daju nekome. Stvarno nisam znala šta drugo da im kupim.“

„Dobro de, sat je okej. Nije važno šta ćeš odneti koliko je važan gest. Važno je da im pokloniš pažnju. Sada su uzbuđeni što su se uselili. Znaš koliko dugo im je trebalo da to urade“, smireno je govorio Nino, kao da nama ne trebaju godine da se pomerimo s mrtve tačke. „Tu smo, mislim da je ovaj ulaz“, rekao je i zastao pred jednom starijom zgradom, recimo iz sedamdesetih godina, s nekoliko ulaza.

Dobro je, rekoh sebi, nije nova zgrada. Zato što ima nekih vrlo lepih novih zgrada, sa sređenim ulazima, ulaznim vratima, interfonima, gelenderima, mermernim stepeništima. I zidovi tamo mirišu na novo. S druge strane, nove zgrade se

brzo raspadaju, i ako bude zemljotresa, mogu da se sruše i da niko unutra ne preživi. Zato je možda bolje da si u staroj zgradi – posebno ovakvoj, na kojoj se vidi da je kvalitetna i da se neće tako lako raspasti. Ali u ulazu smrdi na mokraću, malo sam se obradovala dok smo se penjali uz stepenice. Kako smo se penjali i sve više sam bila zadihana, više sam likovala što nema lifta i što moraju da nose u rukama kolica za bebu. A zatim i bebu, kad poraste, u rukama, zajedno sa svim kesama iz prodavnice, sa svom flaširanom vodom koju moramo da kupujemo zato što skopska ima ukus rđe. Što više, to jeftinije. Mi nećemo tako. Samo da Ninu umre majka. Samo neka ona umre.

„Tu smo“, rekao je Nino i zazvonio na nova, bela vrata na kojima je pisalo *Trpeski*. Evo moje drugarice, pomislila sam, velike feministkinje koja je preuzela identitet svog muža. Barem da joj je prezime bilo seljačko, pa da hoće da ga promeni. Ne. Zamenila ga je još seljačkim.

I oboje nam otvoriše vrata, sa ogromnim, srdačnim, oza-renim osmesima na licu. Istog trenutka zapahnuo me je miris bebe. Mirisao je hodnik, mirisali su i njih dvoje na bebu. „Gde je mala?“, pitala sam, jer sam je jednom videla, pre nešto više od pola godine, kada se rodila.

„Spava“, rekao je Kire gotovo šapatom. „Hajdemo u dnevnu sobu da je ne probudimo. Ali prvo ću vas zamoliti da se izujete, pošto mala puzi.“ Tako smo Nino i ja izuli cipele. Njemu nije bilo baš prijatno zato što uvek ima rupe na petama, a i često mu čarape smrde. Srećom su nam dali papučice, ali od želje da nas iz njega isteraju nisu imali vremena da nam pokažu hodnik u svom njegovom hodničkom sjaju. Mi hodnik nismo ni imali. Imali smo „predsoblje“, tj. mesto gde trpamo cipele na gomilu, pred samim ulazom u majušni WC, u koji je ugurana mašina za pranje veša (nju smo sami

kupili) i jedan ogroman, stari, zardali bojler kojem svakih šest meseci otkazuje termostat i koji, kad je uključen, ima zvuk praznog želuca.

Ovde je bilo mesta da zastane četvoro ljudi, da izuju cipele, da se obraduju zelenkastim pločicama s kružnim šarama kakve sam videla u Titovoj Kući cveća. Bilo je mesta za čiviluk. Bio je tu i ormarić za cipele s gornjim redom fioka, a na njemu kamena činijica u kojoj je na gomili parica kakve sam danas bacila na ulicu, stajao debeli ključ od kola s daljinskim upravljačem. Bilo je tu i veliko ogledalo koje izdužuje figuru.

A Tanji to nije ni trebalo. Izgledala je neverovatno dobro za ženu koja se porodila pre manje od godinu dana. Nije imala ni one kese ispod očiju koje od umora dobiju novopečene majke. Ošacovala sam je dok su nas vodili u dnevnu sobu. Ni kukovi joj se nisu raširili. Izgledala je kao da uopšte nije rađala decu.

Otvorili su vrata dnevne sobe. Nisam mogla da sakrijem oduševljenje. Ni ja ni Nino. Čak i on, koji se usudio da kupi Aušvic posteljinu i pidžame, osetio je da je ovo zaista lepo. Nasred prostrane sobe stajao je jedan kvadratni tirkizni drveni stočić, a oko njega su bila poređana dva dvoseda i dve fotelje sa starinskim, drvenim rukohvatima u istoj boji i s jastučićima za sedenje i naslanjanje u boji kajsije. Na sred stočića stajala je bledonarandžasta mirisna sveća. Jedan zid sobe prekrivala je velika pravougaona apstraktna slika u pastelnim bojama. „Ovo nam je jedna od omiljenih stvari u stanu. Slika Nevene Maksimovske“, rekla je Tanja. To ime mi ne znači ništa. Klimnula sam glavom, kao znam, a Nino uopšte nije reagovao. „Naručili smo je da bismo pokrili ovaj zid, ali sâma slika je ispala remek-delo.“ „Da, divno vam se uklapa uz nameštaj“, rekla sam, znajući da se Tanji to neće baš dopasti. „Pa, poklon koji smo vam doneli možda se neće

uklopiti ovde. U tom slučaju možete ga staviti u drugu sobu“, rekla sam pružajući Tanji ukrasnu kutiju s časovnikom.

„O, stvarno nije trebalo da se trošite!“, rekla je Tanja i nasmejana razmenila pogled s mužem. Ajde, neka izvade sat koji nema veze s njihovom dnevnom sobom, koji deluje kao da je s pijace u odnosu na sve ostalo u ovoj prostoriji, pomislila sam. „Sat!“, uskliknu Tanja. „Hvala, mnogo je lep. Naći ćemo mu mesto!“ Zaboravila sam ono što sam smislila o vremenu i večnosti, pa sam samo glupavo ćutala i smeškala se. Nino me je izvukao, izražavajući ushićenje prema biblioteci koja se nalazila pored slike i prostirala se do plafona. „Ah, da, ona je pravljena po porudžbi“, rekla je Tanja ostavljajući sat na stočiću. Zatim je prišla biblioteci i rukom pogladila police. „Furnirani medijapan“, rekla je, kao da je trebalo da mi dobro znamo šta je to.

„Imate dosta svetla, jelda?“, rekao je Nino, ovoga puta tek koliko da nešto kaže. „To je najlepša stvar u vezi sa ovim stanom“, dala je komentar Tanja i okrenula se oko sebe kao da reklamira stan potencijalnim kupcima. Na kraju je ležerno rukom pokazala prema zidu s prozorima nasuprot biblioteke. Prednji deo sobe otvarao se prema malom balkonu sa istim zelenim pločicama kao u hodniku. „A ovo je projektovao Kire“, rekla je Tanja i pokazala prema velikim cvetovima u saksijama poredanim po malim policama ili zakačenim da vise s ograde. „Brate, pa ti si baštovan“, rekao mu je Nino i pljesnuo ga po plećima. A Kire je zaista krupan u plećima. Uopšte, ceo je krupan. Ne liči na nekog ko bi se bavio vrtlarstvom.

„Pa i trpezarijski sto vam je baš zgodno legao ovde“, rekla sam, gledajući u zaobljen prostor ispred prozora gde se sto savršeno uklapa u ambijent. „Ovde ujutro pada svetlost i doručuješ sa suncem“, rekla je Tanja i rukom zamahnula prema prozoru kao stjuardesa koja pokazuje gde je izlaz iz aviona.

Kakva glupost, „doručuješ sa suncem“, pomislila sam. Oduvek je imala dara za naivnu poeziju. Kad se smuvala s Kiretom, pisala mu je ljubavne pesme. Ne znam kako je on uopšte mogao da ih podnese. Ali Tanja je oduvek bila veoma zgodna, pa je Kire mogao da istrpi takve izlive sentimentalnosti. Iz suncem okupane doručkovaonice uvela nas je u kuhinju. „Ima svoju ostavu i prirodnu ventilaciju“, rekla je Tanja.

„Reci balkončić, ne govori kao agent za nekretnine“, prebacio joj je Kire i svi smo se nasmejali.

„S kuhinjom smo jeftino prošli. Mala, efikasna, kvalitetna, nimalo luksuzna“, nastavila je da govori Tanja istim tonom.

E da, kuhinja nije bila ništa posebno. Bela kuhinja kô kuhinja, samo je sve u njoj bilo novo. Sudopera i česma su blistali. Naša česma više i nije bila bela, već zelena od kamenca i bakterija. Nisam imala nameru da je čistim niti da je menjam. Vlasnik stana ni u šta nije investirao. Samo je čekao da mi nešto popravimo kad se pokvari. I imao je način kako da te smota. Pravio se mutav zato što je razrok. Nikad ne znaš kad te gleda, a i kad ga nešto pitaš, dezorijentisano bi ćutao. „Ne mogu da se raspravljam s njim, fali mu neka daska u glavi“, vikao je Nino i svaki put sâm kupovao nov termostat za pokvareni bojler.

„Imamo još dve sobe“, rekla je Tanja. „Samo Anfisa spava, treba da budemo tihi i brzi, važi?“

Anfisa Trpevski, prekrasna mondenska kombinacija imena i prezimena, pomislili. „Ako hoćeš, ne moramo uopšte da ulazimo dalje, da je ne probudimo“, predložila sam joj. Nisam htela više da gledam. Nisam ni pogledala pod u kuhinji da vidim pločice. Ako sam nešto želela, bile su to lepe pločice. I veliki, širok krevet. Ako im je krevet prostran i ima lepu posteljinu, nisam znala da li ću izdržati da se ne rasplačem.

Normalno, ušli smo svi na prstima u još jedan hodnik, čiji je levi zid predstavljao ugrađen plakar sa ogledalima. Kao voz svi smo prošli jedno za drugim: prvo Tanja, stasita, gor-da, srećna što nam pokazuje to što je stvorila, obučena u nenametljivu skupu belu majicu. Za njom Kire, kao njen te-lohраниtelj. Zatim Nino, koji je izgledao kao grisina u poređe-nju s Kiretom, i na kraju ja.

„Ova soba je prazna, još je nismo uredili. Tu će biti Anfisa kad malo poraste“, šaputala je Tanja. Odškrinula je prva vrata u hodniku, upalila svetlo i ugledali smo rozikaste zidove.

„A sad spavaća. Ššš“, rekla je Tanja i otvorila sledeća vrata.

Miris bebe postajao je sve jači dok smo išli hodnikom, ali kada je otvorila vrata spavaće sobe, zapahnuo nas je kao ta-las koji ne deluje kao da je mnogo snažan dok te ne dohvati. Soba je bila tako velika da je u njoj bilo mesta i za luksuznu Anfisinu kolevku, s onim visuljcima koji joj lebde nad gla-vom. U uglu sobe na niskom stočiću stajala je lampa koja baca diskretnu narandžastu svetlost.

Nino se povukao – „da ne pravim gužvu“, prošaputao je nakon što je kao ćuran protegao vrat da vidi Anfisuu.

Nije da ga stvarno zanimaju deca – ne reaguje ni na mnogo slatke klince. „Zar nije preslatka?“, kažem mu ponekad za ne-čiju bebu. Klima glavom i usiljeno se smeška. Toliko o tome.

„Stvarno hoćeš da imamo decuu?“, često ga pitam. „Hoću“, kaže mi on bezlično. Ne kaže mi: „Nemaš pojma koliko to želim. Kad bismo sad imali jedno detence da legne između nas, da ga zagrlimo.“

Baš sam glupa, mislim se. Gde možemo da stavimo deten-ce na naš dvosed na rasklapanje? A krevet koji imaju Tanja i Kire je ogroman. Od onih najvećih kreveta na kome komot-no može da spava troje. Sigurno će Anfisa spavati između njih kad malo poraste.

I Kire je izašao iz sobe i ostale smo samo Tanja i ja. „Da je malo pogledam“, šaputala sam pokušavajući da ne gledam u posteljinu, da ne gledam u dva sloja jastuka s različitim šarama, nego da gledam samo u Anfisu koja spava i pokušam tako da se malo smirim. Da namestim glavu nad tim oblakom od bebe i u polutami zatvorim oči, a da me Tanja ne vidi. Ali Tanja je zastala na istoj visini i gurnula glavu u moj prostor. Počela sam umesto mirisa bebe da osećam njen napadni parfem, da krajičkom oka gledam u njenu dugu i bleštavu minđušu koja zasija svaki put kad se zatrese. *Makni se, makni se, ženo*, zamišljala sam kako vičem na nju, a ona mi je u tom trenutku još i stavila vreo dlan na rame, kao iz saosećanja, od čega mi je pripalo muka. „Prekrasna je“, smogla sam snagu da joj kažem normalnim tonom i da se ispravim da bismo izašle iz sobe.

„Ovde je WC“, Tanja je nastavila da šapuće pošto je gotovo nečujno zatvorila vrata od spavaće sobe. Ionako ću kasnije ići u WC, mislila sam, ne moram sad da ulazim s njom, kao da se radi o ne znam kakvom dometu u uređenju enterijera. Nadala sam se da je to običan WC, koji možda nisu lepo sredili. Ali WC je bio iznenađujuće prostran, s novom mašinom za pranje veša, sa ogromnom kadom u kojoj je stajala manja plastična crvena kadica za Anfisu, s prekrasnim tirkiznim pločicama – sve je bilo u morskome fazonu i mirisalo je na bebi-sapun.

„Veoma lepo“, promrmljala sam, gledajući u bočicu za sapun i malu vazuu u koju se stavljaju četkice i pasta za zube. „Gde si ih kupila?“, nisam izdržala da je ne upitam. „Ove su iz *Ikee*“, Tanja je tiho govorila. „*Ikea* je mnogo poskupela. Šta pričam. Možda i nije poskupela, ali standard nam već nije takav da nam je pristupačna. Za moj standard ovo je bilo preskupo. Ali su prelepe“, složila se ona sa mnom i dugim nalakiranim noktom kažiprsta nežno grebucnula izduženo grlo bočice za sapun.

U dnevnoj su Nino i Kire već razgovarali i pili viski. Na stolu su stajale flaša, dve čaše i staklena posuda puna leda.

„Mnogo vam je lep stan“, rekla sam.

„Mnogo“, ponovio je Nino za mnom. Sigurno će sve ponavljati, pomislih, zato što nema pojma. Da mu kažeš da živi u šupi, rekao bi da mu je i tamo baš fino.

„Prekrasno ste ga uredili. Sa ukusom, funkcionalno, toplo“, nastavila sam, ali ovoga puta prenaglašeno.

„To je do gazdarice“, ubacio se Kire, a Tanji kao da su blebnuli obrazi. Ali kao što je red za svaku dobro vaspitanu ženu, i Tanja je pokušala da umanjí vrednost onoga što je uradila.

„Ma daj. Svako ovo može da uradi. Sreća je da sam imala malo više vremena da se posvetim stanu. Sem toga, agencija ga je odmah pronašla. Čim sam ušla u njega – znala sam. Ovde hoću da živim. Ovde“ – rekla je i uhvatila za ruku muža. Izgledali su kao reklama za podizanje stambenog kredita.

„Sigurno vam je malo teško uz stepenice s kolicima“, nisam izdržala.

„Ooo, da, ima mana ovaj stan, ne kažem da nema“, Tanja je znala kako da odmah učini da ti postane neprijatno. Imala je dara za to.

„Kakve mane. Pa znaš li kakva se guza formira od penjanja na peti sprat bez lifta? Vidi samo tvoju drugaricu kakvo dupence ima jer celog života živi na potkrovlju. Jelda?“, rekao mi je Nino. Vraćao mi je za to što sam rekla.

„Da, da, održava se linija od toliko stepenica, nema zbora“, glupavo se šalio Kire.

„Uf, šteta što niste baš na potkrovlju. Znaš kako je kod Mimi bilo vruće? Znaš li kakva se linija drži kad nemaš apetita? Ekstra“, rekla sam. „A još kad treba da jedeš pasulj i sočivo četiri dana u nedelji? Pa još penjanje uz stepenice?“

Ma, Kejt Mos ti nije ravna!“ , rekla sam i iskapila prvi viski. Napravila sam neprijatnu situaciju, od čega mi je volšebno postalo bolje. Kao da mi se glava malo razbistrila. Kiretu sam dala do znanja da treba da mi sipa još jednu čašu. Viski – toliko smo retko pili viski da sam imala nameru da se olešim. A i nisam htela da na povratku ja vozim našu krtiju. Bolje da se ja napijem nego on, pomislila sam, i za tili čas sunula u sebe i drugu čašu viskija. Nino je ćutao i žvakao led. Mislim da namerno nije gledao u mene. Nino nije budala i tačno zna šta radim.

„Vidi, definitivno pomaže ako hoćeš da skineš salce od porođaja“, rekla je Tanja.

„Ma kakvo salce od porođaja, ja imam više sala od tebe!“ , rekao je Kire.

„E vala imaš, da znaš“, rekao mu je Nino i sve troje prsnuše u glasan smeh. Kakav genijalan smisao za humor, pomislih.

„A tek sad kad počnete da trčite za detetom!“ , namerno sam ih provocirala klišeima, ali nisu primećivali jer nisu videli dalje od svog dupeta.

„Da, još nije baš prohodala. Ide pomalo, ali je nesigurna. Uglavnom puzi“, rekla je Tanja.

„Jelda?“ , rekla sam i sipala sebi još viskija. Nino me je pogledao, još uvek žvaćući led. Nije hteo da se raspravlja pred ljudima. U principu nije hteo da se raspravlja, što me je oduvek mnogo nerviralo.

„Da, i to da vidiš kako je brza, ej! I trpa u usta sve što stigne“, nadovezao se Kire.

„Mnogo je slatka“, rekao je Nino.

„Otkud ti to znaš? Nisi je ni video“, prigovorila sam.

„Video sam je na slici.“

„Lažeš“, rekla sam mu. „Samo hoćeš da budeš lepo vaspitan.“

„Ne lažem. Eno tamo kod televizora imaš sliku. A što se tiče vaspitanja, svi znamo ko je ovde nevaspitan“, rekao je i dovršio svoj viski. Ali nije bilo šanse da me stigne. Tamanila sam treći. Jezik mi se već bio odvezao, već sam bila besna na njega i na njegovu majku što ne umire i što tako bolesna i gadna sedi u dnevnoj sobi kao biljka i po ceo dan gleda glupe saponice. Ubijte me ako jednog dana postanem takva, ubijte me smesta.

„Hvala u svakom slučaju. Nije što je naša, ali slatka je, fakat“, rekla je Tanja neskromno.

„Nek je i vama sa srećom“, lupio je Kire. Da je ovo rekla Tanja, naljutila bih se. Kire je možda stvarno tako mislio. On je ionako samo još jedan tupavi muškarac koji ništa ne primećuje i povremeno izvaljuje gluposti i povređuje ljude.

Mislila sam se da li da prećutim. Ali zašto. Ako prećutim, nikada neće naučiti da pred ljudima koji ne mogu da imaju decu ili pak nemaju gde da ih gaje, pred ljudima koji jedva imaju gde da se jebu ne treba da govore takve stvari.

„Malo teže. Tvoj drug Nino ispaljuje ćorke.“

Nino je konačno promenio izraz lica. Konačno je proradio.

„Kako, molim?“, rekao je.

Nastala je jedna od onih neprijatnih tišina za koje se kaže da možeš „da ih sečeš nožem“.

„Tako, lepo. Beng, beng! Nula poena!“, rekla sam i počela da se smejem.

„Brate, ovo ispade previše intimno“, rekao je Kire. Tanja se nije istrčavala s takvim komentarima bez preke potrebe. Bila je pametna, za razliku od svog muža. Ali on je znao da donese kući dobre pare, a nažalost su bili funkcionalni i kao porodica. Išli su na odmore, a posle su nam pokazivali slike sa azurnih plaža gde su vrlo jeftino prošli za tamošnje standarde.